

FLONDORENII – PROPRIETARI FUNCIARI ÎN BASARABIA

DINU POȘTARENȚU

Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova
E-mail: dpostarencu@yahoo.com

The Flondors as Land Owners in Bessarabia

*(Abstract)**

After the the Ottomans' withdrawal over the Danube, following the outbreak of the Russian-Turkish War between 1806 and 1812, and after the Principality of Moldavia regained its authority over the former Hotin County, the members of the Flondor family from Bukovina came into possession of two estates in this land – Cobâlceni and Hlina, which were returned to them under the right of inheritance. The Flondors remained the owners of these land properties in Bessarabia throughout the Tsarist rule.

Keywords: Flondor family, Bukovina, Bessarabia.

Odată cu declanșarea Războiului ruso-turc din 1806–1812, forțele militare ruse traversează, în 11/23 noiembrie 1806, Nistrul și silesc oștile otomane să se retragă peste Dunăre. În scurt timp, trupele ruse ocupă Principatul Moldovei și Țara Românească. În aceste circumstanțe a încetat să existe raiaua Hotin și, ca urmare, a fost restabilit ținutul Hotin, care a devenit din nou parte componentă a Principatului Moldovei.

În 21 iunie 1809, Divanul Principatului Moldovei i-a comunicat președintelui Divanurilor Principatelor Române, senatorul rus S. S. Kușnikov, că a considerat necesar să trimită în ținutul Hotin patru boieri, împreună cu ingineri hotarnici, care, mergând pe teren, aveau sarcina să cerceteze actele de proprietate asupra moșiilor din perimetrul acestui ținut și să le delimiteze, pentru a fi restituite proprietarilor legitimi¹.

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

¹ T. G. Bulat, „Diviziunea proprietății rurale în ținutul Hotinului după desființarea raialei”, în „Arhivele Basarabiei”, anul II, nr. 4, 1930, p. 387.

Alături de beneficiarii din Principatul Moldovei, o serie de moșii din ținutul Hotin le-au revenit supușilor austrieci, inclusiv moșia Cobâlceni, fără a fi nominalizate în sursa consultată persoanele care au intrat în posesia acestora².

Potrivit unei informații depistate de Constantin N. Tomescu într-un dosar din anul 1812, general-maiorul Ilie Catargi, aflat în serviciul Rusiei, fost hatman al Moldovei, a intentat un proces pentru a-și revendica dreptul de stăpânire, „cu acte de la biserica Bucovinei, asupra a trei moșii din raiaua Hotin: Cobâlceni, ajunsă în stăpânirea logofătului Constantin Balș, Belicăuți a vistieriei și Văscăuți a lui Costache Flondor”³.

Luând în considerare această informație, se iscă o confuzie. Conform documentelor publicate de T. G. Bulat, Comitetul pentru cercetarea actelor de proprietate asupra moșiilor din ținutul Hotin a dat în stăpânire Balcăuții de Jos logofătului Costache Ghica, Balcăuții de Sus (sub numele de Balcoveț) – stolnicului Ioan Cheșcu, jumătate din satul Văscăuți – copiilor decedatului logofăt Lupu Balș, iar Cobâlcenii – unui supus austriac⁴.

După anexarea Basarabiei la Imperiul Rus, doi reprezentanți ai neamului Flondor din Bucovina dețineau proprietăți funciare în ținutul Hotin. Numele lor figurează într-o listă a proprietarilor funciari din acest ținut, întocmită la sfârșitul anului 1813 – începutul anului 1814: Costache Flondor, care stăpânea moșia Cobâlceni și Vasile Flondor – moșia Hlina (numită și Milentăuți⁵). Primul, precum se precizează, era din Bucovina, iar cel de-al doilea – din Austria⁶.

În 9 iunie 1814, locuitorul din Bucovina Costache Flondor, supus austriac, venind la Iași, a depus la Agenția Austriei de aici o petiție, în care a explicat că, asistând la partajul moșiilor succesoriale din ținutul Hotin între rudele sale, boierii din Moldova Boguș și Vârnav și supusul Rusiei, stolnicul Ioan Cheșcu, lui i-a revenit moșia Cobâlceni. El a mai lămurit că atât boierii Boguș, Vârnav și stolnicul Ioan Cheșcu, cât și el, pe linie maternă, descind din neamul Bogușeștilor. Moșia Cobâlceni i-a aparținut bunicului său Gheorghe Arapu și mătușii sale Alexandra, fiica postelnicului Dumitru Boguș, cărora le-a revenit această moșie de la Ecaterina, soția lui Dumitru Boguș. Expunând lămuririle redade mai sus, Costache Flondor a solicitat să se intervină pe lângă oficialitățile basarabene, ca acestea să-i acorde dreptul de a intra în posesia moșiei Cobâlceni. Agenția Austriei din Iași

² Idem, „Teritoriile raialelor Hotinului și Brăilei redade stăpânitorilor români”, în „Arhivele Basarabiei”, anul V, nr. 1, 1933, p. 46.

³ Constantin N. Tomescu, „Diferite știri din Arhiva Consiliului Eparhial Chișinău”, în „Arhivele Basarabiei”, anul III, nr. 4, 1931, p. 241.

⁴ T. G. Bulat, *op. cit.*, pp. 43–46.

⁵ Arhiva Națională a Republicii Moldova (în continuare se va cita: A.N.R.M.), Fond 37, inventar 4, dosar 285, f. 1 (act din 1852).

⁶ Dinu Poștarencu, „Ținutul Hotin în perioada 1812–1818”, în „Glasul Bucovinei». Revistă trimestrială de istorie și cultură”, anul XIII, nr. 2, 2006, pp. 19–20. În anul 1809, Comitetul pentru examinarea actelor de proprietate asupra moșiilor din ținutul Hotin a dat în stăpânire moșia Hlina (numită și Nebulavca) logofătului Costache Ghica. Cf. T. G. Bulat, *op. cit.*, p. 43.

a transmis petiția lui Costache Flondor consulului rus de la Iași Aleksandr Pini, iar acesta, la rândul său, guvernatorului civil interimar al Basarabiei, general-maiorului Ivan M. Harting, care, în 24 octombrie 1814, a trimis-o spre executare Departamentului I al Guvernului Regional al Basarabiei⁷.

Concomitent, frații Dumitru și Vasile Flondor, supuși austrieci, domiciliați în Basarabia, au înaintat Judecătoriei Ținutale din Bucovina o reclamație, în care au formulat pretenții asupra fratelui lor Costache Flondor, declarând că acesta le-a luat moșiile din fosta raia Hotin și documentele familiale. Judecătoria Ținutală din Bucovina a expediat reclamația lor consulului Austriei din Odesa, Toma, iar acesta guvernatorului civil interimar al Basarabiei, care, în 21 iulie 1814, a dispus Departamentului I al Guvernului Regional al Basarabiei să clarifice problema⁸. Drept urmare, petiția fraților Dumitru și Vasile Flondor împotriva lui Costache Flondor cu privire la părțile lor din moșia Cobâlceni a fost examinată de către această instituție basarabească⁹.

În anul 1817, moșia Cobâlceni a Flondorenilor din Bucovina cuprindea 550 de fălci de fâneață, 500 de fălci de pământ arabil, 250 de fălci de pășune și 500 de fălci de grădină. În acest timp, moșia Hlina avea doi proprietari: jumătate de moșie era stăpânită de căminarul Ciurea din Principatul Moldovei, iar cealaltă jumătate, de Flondoreni din Bucovina¹⁰.

În anii 1830–1832, moșia Cobâlceni din ocolul Naslavcea îi aparținea lui Dimitrache și Iordache Flondor („Flondoreții”) și era arendată de Leonte Cercez. La fel și moșia Hlina (ortografiat în rusă Glina) din ocolul Prutul de Jos avea doi proprietari: o parte îi aparținea lui Dimitrache Flondor, iar a doua parte văduvei Maria Iamandi¹¹.

Vizitând cimitirul de la Jacova, cercetătoarea Zoe Diaconescu a putut citi pe unul dintre morminte următoarea inscripție: Georges de Flondor † 8. IX. 1839 Cobyłcze¹². Este dificil să ne pronunțăm despre care Gheorghe Flondor este vorba.

Într-o petiție din 22 septembrie 1844, adresată instanței judecătorești din Basarabia, Gheorghe Flondor a menționat că, în temeiul documentelor examinate de Divanul Moldovei și Comitetul pentru cercetarea actelor de proprietate asupra moșiilor din raiaua Hotin, moșia Cobâlceni a fost dată în posesie tatălui său, Dimitrie Flondor¹³.

În 11 septembrie 1845, Iordache al lui Dimitrie Flondor a depus la Tribunalul Civil Regional al Basarabiei o petiție, indicând că el este proprietarul moșiei Cobâlceni¹⁴.

⁷ A.N.R.M., Fond 37, inventar 2, dosar 498, f. 21–22.

⁸ *Ibidem*, f. 2.

⁹ A.N.R.M., Fond 5, inventar 3, dosar 486.

¹⁰ *Труды Бессарабской Губернской Ученой Архивной Комиссии*, Кишинев, 1907, tomul III, pp. 17, 35.

¹¹ A.N.R.M., Fond 2, inventar 1, dosar 1485, f. 30, 336v; dosar 1728, f. 14, 20v.

¹² Zoe Diaconescu, „Un zapis de schimb: explicații istorice și implicații genealogice”, în „Arhiva genealogică”, anul IV (IX), nr. 3–4, 1997, p. 118.

¹³ A.N.R.M., Fond 37, inventar 3, dosar 475, f. 1.

¹⁴ *Idem*, inventar 6, dosar 16, f. 1.

În anii 1845–1854, Gheorghe Flondor a fost pus în situația să se judece cu Petrache Dimitrie Onciul, Ana Dimitrie Pitade și Parascheva Dimitrie Dinjan, care au intentat procese împotriva lui Gheorghe D. Flondor, cerând să fie puși în posesie asupra unor părți din moșiile Cobâlceni și Hlina¹⁵.

Vasile Flondor, care era văr primar cu Gheorghe Flondor și care a locuit în satul Hlina, nu mai era în viață către luna aprilie 1852. În acest timp, moșia Hlina îi aparținea soției lui Gheorghe Dimitrie von Flondor, Ana Flondor, ambii soți fiind supuși austrieci¹⁶.

Prin actul de vânzare-cumpărare din 2 aprilie 1853, legalizat de Judecătoria Județeană Hotin în 3 aprilie 1853, nobila văduvă Ana Vasile Flondor, născută Teutul¹⁷, i-a vândut surorii sale după mamă, Maria Cocetov, 127 de fălci din moșia Tulbureni și 20 de fălci din moșia Cerlina Mare din județul Hotin, care i-au revenit Anei Flondor prin moștenire de la părinți. Și Maria Serghei Cocetov, născută Cozma, soție de maior, deținea părți din aceste două moșii, care, la fel, le avea de la părinți¹⁸.

În 29 mai 1853, Gheorghe al lui Dimitrie Flondor i-a vândut Anei Vasile Flondor, născută Teutul, o parte din moșia Hlina¹⁹. În februarie 1859, moșia satului Hlina îi aparținea lui Gheorghe Ghițescu, cel de-al doilea soț al Anei, născută Teutul²⁰.

Într-un act din iulie 1857 este notat că moșierul din județul Hotin, supusul austriac Gheorghe Flondor stăpânea 1 000 de fălci din moșia Cobâlceni, pe care le-a moștenit de la tatăl său, Dimitrie Flondor, decedat în anul 1832²¹.

¹⁵ Idem, inventar 3, dosar 576; dosar 754.

¹⁶ Idem, inventar 4, dosar 285, f. 1–2.

¹⁷ Ana este fiica lui Vasile Teutul. În 1835, Vasile al lui Nicolae Teutul avea 50 de ani, locuia în județul Hotin și era căsătorit cu Elena Borcea, având cu ea trei copii: Maria, de 19 ani, Safta, de 11 ani, și Anghelușa, de 6 ani. Stăpâna părți din moșiile Pășcăuți, Tulbureni, Grușevița și Cerlina din județul Hotin, date drept zestre soției sale. Dorind să fie înscris în tagma nobilimii basarabene, el a prezentat Adunării Deputaților Nobilimii din Basarabia următoarele acte: 1) Certificat eliberat în 8 octombrie 1788 de Adunarea Deputaților Nobilimii din Galiția lui Nicolae Teutul și fraților acestuia, prin care se adeverea că, pe baza documentelor ce demonstau proveniența lor nobiliară, aceștia au fost incluși în lista nobilimii din acea provincie; 2) Certificat eliberat în 30 ianuarie 1817 lui Vasile Teutul de către moșierii din Bucovina și autentificat de către guvernul de acolo că el este fiul nobilului Nicolae Teutul; 3) Certificat eliberat în 21 iunie 1818 de către Guvernul Regional al Basarabiei, prin care se adeverea că Vasile Teutul a depus jurământul de credință tronului Rusiei. În 28 mai 1835, în virtutea acestor documente, Adunarea Deputaților Nobilimii din Basarabia a decis să-l treacă pe Vasile Teutul în registrul genealogic al nobilimii din Basarabia. (A.N.R.M., Fond 88, inventar 1, dosar 2295, f. 103–104; inventar 2, dosar 339, f. 101–102). Într-un alt document de arhivă, tot din anul 1835, este consemnat că nobilul Vasile al lui Nicolae Teutul avea 56 de ani, soția sa Elena – 49 de ani, iar fiica lor Ana – 17 ani. Deținea a treia parte din moșia Pășcăuți, unde locuia împreună cu familia sa (idem, inventar 1, dosar 817, f. 182v–183).

¹⁸ A.N.R.M., Fond 37, inventar 4, dosar 435, f. 1–2, 5.

¹⁹ Idem, inventar 5, dosar 1766, f. 1.

²⁰ Idem, inventar 3, dosar 1036, f. 1.

²¹ Idem, inventar 5, dosar 978, f. 2; inventar 4, dosar 285, f. 1.

În anul 1859, satul Cobâlceni de pe moșia lui Gheorghe al lui Dimitrie Flondor, plasa Securenii, avea 234 de curți și 1 471 de locuitori²².

Dintr-o listă de proprietăți funciare din județul Hotin, ce conține date acumulate de Comitetul de Statistică al Basarabiei până în data de 1 ianuarie 1865, aflăm că moșia Cobâlceni a moșierului Flondor avea suprafața de 3 000 de desetine²³.

Adresând autorităților basarabene, în 11 februarie 1869, o reclamație asupra țăranilor din satul Belousovca, învecinat cu moșia sa Cobâlceni, Gheorghe al lui Dimitrie von Flondor a specificat că el locuiește în satul Cobâlceni²⁴.

Într-o altă listă de proprietăți funciare din județul Hotin, alcătuită în anul 1869, se menționează că moșia Cobâlceni se afla în proprietatea supusului austriac Gheorghe al lui Gheorghe Flondor. Privitor la moșia Hlina (ortografiat în limba rusă Glinca) sunt indicați trei posesori: nobilul Alexandru al lui Ilie Russo, soția acestuia, Ana a lui Ioan Russo, și supusul austriac Dimitrie Flondor²⁵. Într-un tabel ce cuprinde date relative la proprietățile funciare din județul Hotin pe anul 1873 sunt menționați doi proprietari ai moșiei Glinca (plasa Lipcani): Alexandru Russo (499 de desetine) și Dimitrie Flondor (733 de desetine). Proprietar al moșiei Cobâlceni (plasa Securenii): Gheorghe Flondor (1 389 de desetine)²⁶. Dimitrie Flondor era proprietar al moșiei Hlina/Glinca de Jos din plasa Lipcani și în anul 1878²⁷.

Gheorghe al lui Gheorghe Flondor stăpânea moșia Cobâlceni și în anul 1887²⁸.

În 1 aprilie 1887, lui Dimitrie Flondor i s-a acordat supușenie rusă, după ce a prestat jurământul de credință tronului Rusiei. El era căsătorit cu Olga, fiica lui Emanoil Ioan Filodor²⁹. Olga posedea o parte din moșia Medveja, aflată în județul Hotin³⁰.

Proprietarul moșiei Cobâlceni, Gheorghe al lui Gheorghe von Flondor, deținător al unui pașaport eliberat de guvernul Austriei, prezentat Consulatului Rusiei în 1 mai 1890, a fost inclus într-o listă din anul 1890 a supușilor străini care posedau moșii în județul Hotin. Moșia Cobâlceni i-a revenit prin testament de la tatăl său, în anul 1865. Tot aici se mai precizează că el locuia în România³¹.

În anul 1894, Gheorghe Gh. Flondor a solicitat Tribunalului Chișinău să i se elibereze un certificat pentru a pune drept gaj moșia Cobâlceni la Banca Funciară din Herson³².

²² „Бессарабские областные ведомости”, nr. 21, 1859, p. 63; Александр Зашук, *Материалы для военной географии и военной статистики России, собранные офицерами Генерального Штаба. Военное обозрение Бессарабской области*, Санкт-Петербург, 1863, p. 243.

²³ *Записки Бессарабского Областного Статистического Комитета*, vol. II, Кишинев, 1867, p. 146. Desetina – unitate de măsură agrară rusească, egală cu 1,09 ha.

²⁴ A.N.R.M., Fond 2, inventar 1, dosar 8056, f. 4.

²⁵ Idem, Fond 8, inventar 1, dosar 46, f. 62, 91v.

²⁶ „Сборник Бессарабского Земства”, nr. 5, 1874, pp. 200, 238.

²⁷ „Бессарабские губернские ведомости”, nr. 101, 1878.

²⁸ A.N.R.M., Fond 36, inventar 11, dosar 124, f. 118v.

²⁹ Idem, Fond 88, inventar 1, dosar 590, f. 49, 51.

³⁰ Idem, Fond 36, inventar 11, dosar 156, f. 342.

³¹ Idem, Fond 6, inventar 5, dosar 229, f. 7v.

³² Idem, Fond 36, inventar 11, dosar 194, f. 307.

Conform unui act din anul 1894, negustorul din orașul Hotin, Dimitrie al lui Vasile Flondor, deținea 742 de desetine din moșia Hlina/Glinca³³.

Prin testamentul din 19 septembrie 1910, Ioan al lui Ioan Defto a transmis surorii sale, Maria Ioan Nemitt, 250 de desetine din moșia sa Cotelnea (cu suprafața totală de 1 380 de desetine), iar soției sale, Nadejda Defto, fiica lui Dimitrie Flondor, i-a testat toată averea sa imobiliară (cu excepția terenului de 250 de desetine din moșia Cotelnea), care, după moartea ei, urma să treacă în proprietatea Zemstvei Guberniale a Basarabiei, acesteia dându-i-se misiunea să întrebuințeze veniturile moșiei pentru deschiderea unei instituții medicale³⁴.

În virtutea codicilului din anul 1913 al supusului austriac Gheorghe Flondor, o jumătate din moșia Cobâlceni a fost dată în proprietate lui Otto Flondor, iar a doua jumătate – Elenei St. Quentin, născută Flondor, în calitate de reprezentantă a minorilor Douglas, Frideric și Desiderie St. Quentin³⁵. Conform altui document, Otto Flondor a moștenit moșia Cobâlceni de la Gheorghe al lui Gheorghe Flondor în puterea testamentului din 6 iulie 1911 și a codicilului din 2 martie 1914³⁶. Gheorghe Flondor a decedat în 3 iunie 1918³⁷.

Având în vedere informațiile expuse mai sus, considerăm că în textul succint despre Flondoreni care aveau proprietăți funciare în Basarabia, redactat de Gheorghe Bezviconi, s-au strecurat unele detalii confuze. Cităm: „Flondor (Flondor-Albotă), români din Bucovina. Moșieri la Cobâlceni și Glina (Hotin). Feciorii lui Constantin Flondor și ai Paraschivei Ioan Calmuțchi: Dimitrie (1844–1898), moșier basarabean, căsătorit cu Olga Filodor (1862³⁸–1925) (copiii lor: Gheorghe † 1918, Nadejda g-l Sergiu Melgunov, Constantin † 1921, Aglaia, Anastasia și Ana), și Nicolae, căsătorit cu baroana Ecaterina Ioan Ilie Criste, tatăl lui Gheorghe și al baroanei Eufrosinia Gh. Hurmuzaki. Feciorii lui Gheorghe Flondor: Teodor, compozitor, tatăl mareșalului Palatului, Constantin; Iancu și baronul Nicolae, primar de Cernăuți”³⁹. Prin nota de la subsol, Gheorghe Bezviconi l-a înștiințat pe cititor că aceste date i-au fost comunicate de către Traian Larionescu din Cernăuți.

Potrivit datelor descoperite de noi, moșierul basarabean Dimitrie Flondor, care a fost căsătorit cu Olga Filodor, nu purta patronimicul Constantin, ci Vasile. Iar Gheorghe († 1918) nu era fiul lui Dimitrie și al Olgăi Flondor, ci al lui Gheorghe, al cărui tată a fost Gheorghe Flondor.

³³ *Ibidem*, dosar 195, f. 162. Este puțin probabil ca Dimitrie V. Flondor să fi practicat negustoria. Devenind supus rus, acesta era obligat să se înscrie într-o categorie socială. S-a înscris în categoria negustorilor, întrucât intrarea în rândurile nobilimii basarabene era mai complicată.

³⁴ *Завещание И. И. Дефто*, în „Друг”, anul XIV, nr. 272, 1/13 decembrie 1910, p. 3.

³⁵ A.N.R.M., Fond 110, inventar 1, dosar 5, f. 1.

³⁶ *Ibidem*, dosar 1330, f. 1.

³⁷ *Ibidem*, dosar 5, f. 84.

³⁸ De fapt, Olga s-a născut în 2 mai 1858. Ceilalți copii ai lui Emanoil Ioan Filodor: Vladimir (născut în anul 1860), Iulia (născută în anul 1862) și Anastasia (născută în anul 1868). Cf. A.N.R.M., Fond 39, inventar 13, dosar 1010, *Stat personal al lui Emanoil Ioan Filodor din 1893*.

³⁹ Gheorghe Bezviconi, *Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru*, vol. II, București, 1943, p. 36.

În anul 1919, ca rezultat al implementării reformei agrare în Basarabia, 768 ha 5 200 m.p. din suprafața totală de 874 ha 100 m.p. – partea lui Otto Flondor din moșia Cobâlceni – au fost expropriate⁴⁰. La fel s-a expropriat și din jumătatea ce le-a revenit copiilor Elenei St. Quentin. Astfel, în conformitate cu prevederile legii agrare, fiecăruia dintre proprietari i-a fost atribuită cota de 100 ha.

În 27 decembrie 1922, avocatul chișinăuean Vladimir de Hertza, în calitate de procurator și rudă al lui Otto Flondor, Douglas Bigot de St. Quentin, Frideric Bigot de St. Quentin și Desiderie Bigot de St. Quentin, i-a adresat directorului general al Casei Noastre⁴¹ rugămintea să examineze modul cum s-a procedat în privința sus-numiților proprietari ai moșiei Cobâlceni, explicând următoarele: în 1 noiembrie 1919, Comisia Județeană Hotin, expropriind moșia Cobâlceni în baza actelor prezentate, a rezervat fiecărui proprietar câte 100 ha. Această hotărâre nu a fost atacată nici de o parte. Însă în 2 septembrie 1921, Comisia Județeană Hotin a examinat din nou chestiunea cu privire la exproprierea moșiei Cobâlceni. Cu toate acestea, ea a menținut hotărârea anterioară. Dar Casa Noastră a făcut apel împotriva acestor două hotărâri. Drept consecință, Comisia Centrală de Judecată anulează ambele hotărâri și trimite dosarul la Comisia Județeană Hotin, care, prin decizia din 19 octombrie 1922, le repartizează proprietarilor moșiei Cobâlceni doar o singură cotă de 100 ha⁴².

Calitatea de procurator al lui Otto Flondor și Anatol conte Bigot de St. Quentin (tatăl și reprezentatul legal al copiilor săi Douglas, Frideric și Desiderie Bigot de St. Quentin) a avut-o și dr. Florea Lupu din Cernăuți, care, în 13 februarie 1923, intervine pe lângă Comisia agrară de ocol pentru județul Hotin în privința expropriării moșiei Cobâlceni⁴³.

În anul 1925, Înalta Curte de Casație a emis o decizie privitoare la exproprierea moșiei Cobâlceni a lui Flondor⁴⁴.

Așadar, Flondoreni din Bucovina, fiind supuși austrieci, au deținut proprietăți funciare în Basarabia pe toată durata dominației țariste. Doar un singur reprezentant dintre acești deținători de moșii basarabene, Dimitrie Flondor, a trecut în supușenia Rusei.

⁴⁰ A.N.R.M., Fond 110, inventar 1, dosar 5, f. 27; dosar 1 330, f. 1.

⁴¹ Casa Noastră – instituție cu sediul în Chișinău, care avea misiunea să aplice legea privind reforma agrară în Basarabia. Aceasta administra lucrările de expropriere și împroprietărire.

⁴² A.N.R.M., Fond 110, inventar 1, dosar 649, f. 18.

⁴³ *Ibidem*, dosar 5, f. 1, 30.

⁴⁴ *Ibidem*, dosar 649, f. 65. Decizia respectivă nu se află în dosarul consultat.

